

A British Library Jelentés a könyvtár második évéről 1974–1975

A kiadványt (The British Library. Second Annual Report 1974-75. The British Library Board, London, 1975. 36 p.) KOVÁCS Ilona ismertette.

A könyvtár 1973 júliusában jött létre. A következő négy fő osztályra oszlik: Prézens Gyűjtemény (Reference Division), amelyet a British Museum könyvtárából,

Kölcsönzési Osztály (Lending Division), amelyet a Nemzeti Természettudományi és Műszaki Kölcsönző Könyvtárból (National Lending Library for Science and Technology) és a Nemzeti Központi Könyvtárból (National Center Library) alakítottak ki;

Bibliográfiai Szolgáltatások Osztálya (Bibliographic Services Division), 1974-ben alakult meg, akkor, amikor a Brit Nemzeti Bibliográfia (British National Bibliography) csatlakozott a British Libraryhoz; 1974 áprilisában hozták létre a

Kutatási és Fejlesztési Osztályt a Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Kutatás Hivatalának (Office for Scientific Technical Research) a British Libraryba való beolvadásával.

Ebben az évben a könyvtár közel 13 millió font költségvetéssel rendelkezett, 1918 fővel működött és állománya 2 millió egységnyi nyomtatott anyaggal gyarapodott.

A jelentés elsősorban a könyvtárnak azokat az eredményeit emeli ki, amelyek lényegesen hozzájárultak a nemzeti könyvtári és tájékoztatási szolgáltatások fejlődéséhez.

A könyvtár fő funkciója és törekvése olyan központi szolgáltatások megszervezése, amelyek ellátására a könyvtárak önállóan nem képesek, vagy amelyek az egyes könyvtárak szolgáltatásait eredményesebbé teszik. Ezek a központi szolgáltatások a központi tájékoztató, kölcsönző, bibliográfiai és kutatási szolgáltatások. Figyelemre méltó, hogy nagy súlyt fektet a British Library a szolgáltatásait felhasználó könyvtárak igényeinek elemzésére és felmérésére.

A Prézens Gyűjtemény (Reference Division) életében rendkívül jelentős az az 1974/75 során hozott határozat, amely szerint új épületet kap majd a könyvtárnak ez a részlege. Ennek építését 1979-ben kezdik meg.

Az osztály feladata, hogy a világ könyvtermésének legjavát és néhány kiválasztott terület kéziratanyagát gyűjtse, feltárja, hozzáférhetővé tegye, emellett kiállításokat szervezzen, és anyagának konzerválását biztosítsa.

A gyűjtemény négy osztálya: a nyomtatott könyvek, a kéziratok, a természettudományi prezens gyűjtemény, a keleti kéziratok és nyomtatott könyvek gyűjteménye.

A Kölcsönzési Osztály (Lending Division) fő feladata, hogy elősegítse az országos könyvtárhálózat eredményes működését egyrészt könyvtárközi kölcsönzéssel, másrészt fozatszolgálat útján. Működése egy rendkívül széleskörű szerzeményezési programra épül, amely kiterjed az angol nyelvű monográfiákra és minden szakterület lényeges időszaki kiadványára nyelvre való tekintet nélkül.

A kölcsönző központ összesen 2 164 000 kérést kapott, az országos igény háromnegyed részét bonyolítja le. A kölcsönzés mellett fenntart egy fordítói szolgálatot és kurzusokat szervez a különböző szakterületek irodalmának megismerésére.

Nagy-Britanniában ez a részleg a MEDLARS információs szolgálat központja is. Az osztály több kiadványt ad közre. Kiadványai közül különösen jelentősek:

- Az 1964/74-ben beérkezett konferencia-kiadványok indexe (Index of Conference Proceedings Received in 1964-1974);
- A kurrensen beérkező periodikumok indexe (Current Serials Received);
- Keyword index az időszaki kiadványok és sorozatok utmutatóihoz (Keyword Index of guides to the serial literature).

A Bibliográfiai Szolgálat egyesíti magában a Brit Nemzeti Bibliográfia feladatait és a könyvtár feldolgozó tevékenységének bizonyos részét. Itt készül ugyanis a kurrens angol nyelvű könyvtermés bibliográfiai leírása. A feladatok egyesítése egy többéves asszimilációs folyamat eredménye lesz. Jelenleg a Bibliográfiai Osztály a következő feladatokat és részlegeket egyesíti magában:

- A Copyright Bejelentési Hivatalt (Copyright Receipt Office)
- A copyright katalogizálást,
- A brit nemzeti bibliográfia szerkesztőségét,
- A brit egyetemek és főiskolák tudományos kutatásainak bibliografizálását,
- Az időszaki kiadványok és sorozatok nemzeti adatközpontját,
- A MARC hivatalt,
- A Bibliográfiai Szabványosítási Hivatalt,
- A tárgyszórendszerrel foglalkozó osztályt,
- A Bibliográfiai Rendszerfejlesztési Osztályt.

A Bibliográfiai Szolgálat fő funkciói, hogy a hozzá beküldött anyagot feldolgozza és a brit könyvtári rendszer számára a bibliográfiai szolgáltatások teljes rendszerét biztosítsa. Emellett kulcsszerepet tölt be a brit könyvtárak automatizálásában azzal, hogy a bibliográfiai leírásokat géppel olvasható formában teszi hozzáférhetővé.

A bibliográfiai osztály szolgáltatásai mellett a gépesített katalogizálást kiterjesztették a Prézens Gyűjteményre is. A program 1975-ben indult. Az első mikrofish katalógusok kísérleti szinten elkészültek.

Az osztály új szolgáltatásai: a központi katalóguscédula-szolgáltatás iránti igény egyre csökken, fokozódik azonban a szükséglet azok iránt a szolgáltatások iránt, amelyek gépi bibliográfiai lejegyzéseknek számítógépek közötti közvetítését biztosítják. A felhasználókkal való konzultáció alapján egy 1 000 000 recordot tartalmazó bibliográfiai file felállítását és szelektív hozzáférhetőségét vették tervbe és indították el. A Bibliográfiai Szolgáltatások Osztályának keretében működik a Nemzeti Periodika Adatközpont, amely a párizsi nemzetközi központ számára végzi az ISDS adatszolgáltatást. Ez a központ látja el az Egyesült Királyság területén kiadott új időszaki kiadványokat és sorozatokat ISSN számmal.

A jövő fejlődésének útja: ma már a British Library egy hatalmas file-lal rendelkezik, amely egyrészt a British Library által készített recordokból, másrészt más nemzeti központok által készített recordokból épül fel. A rendszer fejlesztésének fő célkitűzése, hogy közvetlen hozzáférést biztosítson ehhez az adatbázishoz a teljes könyvtári közösség számára. Az 1976/77-es év feladata az on-line szolgáltatások megtervezése, amely az egyes könyvtárak számára lehetővé teszi, hogy termináljai révén a British Library központi adatbankjában lévő valamennyi bibliográfiai lejegyzéshez hozzáférjenek. E fejlesztést három fázisban hajtják végre:

1. 1975-76 - a könyvtár valamennyi katalogizálási tevékenységét manuális rendszerből gépi rendszerré alakítják át, IBM adagolt módszerű feldolgozássá.

2. 1976-78 - az adagolt módszer mellett kifejlesztik a folyamatos, közvetlen hozzáférést biztosító on-line rendszerű feldolgozást.
3. 1978-81 - saját ICL 2900-as számítógépre alapozott, a könyvtárak széles köre számára biztosított közvetlen és adagolt módszerű hozzáférést biztosító bibliográfiai szolgáltatást hoznak létre. E harmadik fázis megvalósítása az Egyesült Királyság könyvtárai és Információs rendszerei számára közvetlen hozzáférést biztosít a világ nemzeti bibliográfiai központjai által előállított recordokhoz.

A Kutatási és Fejlesztési Osztály 1974-ben jött létre, amikor az önálló Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Hivatal, az OSTI beolvadt a British Libraryba. Az osztály a könyvtári és tájékoztatási rendszereket érintő jelentősebb általános kutatásokat végzi pl. vizsgálja az on-line rendszerű információvisszakereső rendszereket, a könyvtárközi kölcsönzés saját, országos szállítási rendszerének lehetőségeit, az Egyesült Királyság tájékoztatási rendszereinek költségvizsgálatát. Több milliót költenek évente országosan könyvtári és tájékoztatási tevékenységek tanulmányozására. Az osztály kutatómunkája során rendszeresen együttműködik hazai és nemzetközi szervezetekkel és részt vesz azok programjában. Tevékenységében fontos szerepet játszik más könyvtárak fejlesztési és kutatási programjainak támogatása.

A British Library rendszeresen gondoskodik munkatársai képzéséről, és továbbképzéséről, kiterjed ez egyrészt az új munkatársakra, másrészt a régi dolgozóknak az új eredmények és módszerekkel való megismertetésére.

A könyvtár gondot fordít arra, hogy az egész könyvtáros közvélemény kellő tájékoztatást kapjon a British Library tevékenységéről és tudatában legyen tevékenysége fontosságának.

Az új intézmény állandó kiadványa a British Library Journal, emellett valamennyi osztály kiadványai folyamatosan jelennek meg a British Museum Publicatin Ltd gondozásában.

The Exchange of Bibliographic Data and the MARC Format. - Austausch bibliographischer Daten und das MARC Format. Proceedings of the International Seminar on the MARC Format and the Exchange of Bibliographic Data in Machine Readable Form. Berlin, June 14 -16 1971. [Hrsg.] Arbeitsstelle für Bibliothekstechnik (Berlin). München-Pullach - Berlin Verl. Dokumentation. 1973. 196 p.

/Bibliothekspraxis 6./

A konferencia néhány előadásának ismertetése

BIBLIOGRÁFIAI ADATOK CSERÉJE ÉS A MARC FORMÁTUM

A Berlinben megtartott kongresszus alap gondolata, hogy szigorú szabványosítás alapján működő elektronikus adatfeldolgozással lehetővé válik nemzeti bibliográfiai hálózatok kialakítása, amelyek több bibliográfiai központot foglalnak magukba. Ezek a központok gyűjtik az adott országban megjelenő összes nyomtatott dokumentum bibliográfiai információit, átalakítják géppel olvasható formába és terjesztik. A nemzeti